СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 98. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 29 квітня 1930. VOL. XXXVIII. No. 98. Jersey City, N. J., Tuesday, April 29, 1930. THREE CENTS.

ВЕЛИКИЙ АРТИСТИЧНИЙ УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО СКРИПАКА

АМЕРИКАНСЬКА МУЗИЧНА ПРЕСА ВИСКАЗУЄТЬСЯ ПРО ГРУ РОМАНА ПРИДАТКЕВИЧА З ПОВНИМ ПРИЗНАННЯМ.

НЮ ЙОРК. — В неділю пополудні відбувся в Тавн Гол перший концерт українського скрипака Романа Придаткевича. Коли ходить про артистичний і моральний успіхи, то концерт випав надзвичайно гарно. Та публика, яка прийшла послухати, прямо не хотіла покидати салі по скінченню концерту. Скрипак Придаткевич показав себе знаменитим артистом. Це признала згідно вся американська критика, а американські часописи, як от „Ди Ню Йорк Таймс", помістили дуже прихильні музичні рецензії.

ПЕРШОМАЙСЬКА ПАРАДА ВЕТЕРАНІВ.

НЮ ЙОРК. — Джордж Вилієм Доген, голова Комітету для Першомайської Патріотичної Демонстрації, яку влаштовують американські ветерани чужинецьких воєн, проголосив програму демонстрації. Комітет надіється зібрати яких 40,000 горожан, Американців з роду і натуралізованих, котрі схочуть засвідчити 1-го мая свої патріотичні американські почування. В поході возьмуть участь попри російські, британські, французькі і польські організації, також організації українські.

ПОЛІПШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.

ВАШИНГТОН. — Джулиюс Барнес, голова Торговельної Палати Злучених Держав, складаючи звіт з економічної ситуації краю, доказував фактами і цифрами, що великий промисл працює згідно з пляном, який вироблено підчас бизнесової конференції в груднї 1929 р. Він подав далі, що заграничча торговля зросла, а продукція припоровляється тепер до консумції, що являється розумною бизнесовою політикою.

На загал, говорив Барнес, бизнесові й промислові вигляди є добрі.

НОВИЙ УСПІХ ЛИНДБЕРГА.

КОЛЬОН. — Половник Линдберг прилетів суюди з Гавани, перелетівши простір довгий 1,033 миль на протязі 10 годин і 30 минут. Линдберг привіз почту з Ню Йорку, призначену для Буенос Айрес. В той спосіб відчинив він нову воздушну лінію, призначену для перевозу почти. Такий перевіз почти з Ню Йорку до Буенос Айрес треватиме тепер усього тільки 7 днів.

ТЕЛЄФОНУЮТЬ З ПОЇЗДУ.

МОНТРЕАЛ. — Між Монтреалом і Торонтом почав курсувати новий експресовий поїзд, який відбуває за одну минуту одну милю. Поїзд цей має наймодерніше урядження, а разом з тим і телєфонічні апарати, при помочи яких можна говорити з усіми містами Злучених Держав і Канади. Пробували говорити з Лондоном, але не всьо було добре чути. Замітне те, що шум, який спричинює скора їзда, не є ніякою перешкодою при говоренню.

ЛІТАК УПАВ МІЖ ТОВПУ ГЛЯДАЧІВ.

ФЕЙЕТВИЛ (Тенесі). — Літак, який служив летунам до забави публики ріжними цирковими штуками, попсувся, коли був у воздусі й нагло злетів на землю, впавши між товпу глядачів. Наслідком того нещастя згинуло 6 людей, а 20 було ранених, котрих відвезено до шпиталів. Всі загинулі й ранені походять з товпи глядачів, а летунови і подорожним, котрі були на літаку, не сталося нічого, бо вони зіскочили з літака, заки він упав на землю.

ДАЛЬШІ ЛЕТУНСЬКІ КАТАСТРОФИ.

ЕЛВОРД (Тексас). — З причини бурі розбився літак, наслідком чого загинули летун і його два товариші.

ПОРТСМУТ (Ню Гемшир). — Двоє дітей, хлопець і дівчина котрі доконче захотіли летіти літаком, згоріли до тла наслідком летничої катастрофи.

МИЛВОКИ (Висканзин). — Наслідком розбиття літака загинули летун Алберт Роден, літ 26, і його товариш Герри Вагнер, літ 16.

РУЗВЕЛТ КАНДИДАТОМ НА ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Буртон К. Вілер піддав, щоби демократична партія поставила в 1932 році нюйорського губернатора Френклина Рузвелта кандидатом на президента Злучених Держав. Та його пропозиція знайшла широкий відгомін.

Не знати тільки, що думає про це самий Рузвелт. Кажуть, що він не захоче кандидувати вже тепер, бо він є хорий і не має ще такого рекорду успіхів за собою, якого треба кандидатови на президента. Та Рузвелт не зрікається цеї кандидатури, але відложить її аж до 1936 р. А в 1932 р. готов кандидувати знов Ал Смит.

ПАРКЕР ВИПРАВДУЄ СВОЄ СТАНОВИЩЕ.

ВАШИНГТОН. — Джан Паркер, суддя з Норт Каролайни, надіслав письмо до сенатора Овермена, в якім опрокидує закиди, піднесені проти його номінації на члена Найвищого Суду з боку Федерації Праці і муринських організацій. Він твердить, що його рішення в справі так званих „єлов дог" контрактів було основане на рішеннях Найвищого Суду, які були для нього обовязуючими. Паркер підніс, що він завжди держався основ конституції й ніколи не виявив ніякого упередження до нігрів і ніколи не відмовляв їм виборчих прав.

Мимо того виправдання богато сенаторів є проти заіменовання Паркера членом Найвищого Суду.

ДЛЯ ПОПЕРТЯ РЕЛІГІЙНОЇ ТЕРПИМОСТИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Виланова Каледж збирає $250,000 як спеціяльний фонд, призначений на поширення релігійної терпимости. Фонд цей зватиметься фондом Венямина Френклина.

АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТІВ НА ВОЛИНІ.

Поліція відкрила на Волині комуністичну організацію й у звязку з тим арештувала в цілому волинському воєвідстві 36 осіб, яких підозрівають, що вони брали активну участь у комуністичній акції. В часі ревізії найдено в арештованих богато комуністичної бібули. Всіх арештованих відвезли до Луцька.

УПРОЩЕНЕ ЛАДУВАННЯ ЗБІЖЖА.

Переладування збіжжа до великих шпихлірів відбувається тепер в упрощений спосіб. До такого переладування пристосовлено тепер ссучі апарати, щось в роді електролюксів, котрі з корабля або з човна в дуже короткому часі випомповують зерно, перекидаючи його до шпихліра.

ОТРУЇВ ЖІНКУ ЗАДЛЯ ГРОШЕЙ.

В Клайпеді (Литва) викликало велику сензацію душогубство, яке доконав учитель Матулевич на своїй жінці. Він заасекурував її в чотирох асекураційних товариствах на загальну суму 275 тисяч літів, а опісля отруїв її. Душогубця арештували.

САМОГУБСТВО ДЕФРАВДАНТА.

Урядовець повітового виділу в Новому місті біля Бидгощі Клєщинський допустився на шкоду свого уряду великих дефраудацій. На вістку, що їх відкрили, Клєщинський застрілився.

ДУШОГУБСТВО З ПІМСТИ.

Михайло Сусак, Іван Сусак і Онуфрій Романюк, всі з села Вербівці, пов. Косів, з пімсти напали на Федора Сусака на його полі й так сильно побили його дрючками, що він по 10 минутах умер. Михайла Сусака поліція арештувала, прочі вбийники втікли.

ВЖЕ СТАРИННІ РИМЛЯНЕ ВМІЛИ ФАЛЬШУВАТИ ГРОШІ.

Підчас будови каналу під Гріер в Надренії найдено в старинній керниці богато підроблених римських монет з початку III. століття перед Христом. Там найдено теж знаряди, при помочи яких ті монети фальшовано. Ті підроблені монети та знаряди до їх виробловання найкраще вказують на те, що вже старинні Римляне були добрими фальшівниками монет.

ЖІНКА ПРЕЗИДЕНТА РЕГЕНЦІЇ ЗЛОДІЄМ.

Небувалу сензацію викликав у берлінських колах компромітуючий випадок, який трапився в родині президента регенції в Почдамі, д-ра Мома. Від довшого часу з помешкання президента пропадало в таємничий спосіб столове срібло й великі грошеві суми. Слідство в тій справі почала вести берлінська кримінальна поліція. Від першої хвилини слідства берлінська поліція стала підозрівати як злодія тієї крадіжи жінку д-ра Мома. Переслухана жінка президента призналася, що поповнила крадіж. Коли д-р Мом довідався, що його жінка є злодієм, зголосив зараз свою димісію.

ДАЛЬШИЙ ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ.

Число безробітних в Польщі росте постійно. Найсвіжіша статистика показує, що зареєстрованих безробітних є уже понад 300,000. Сподівання польських економістів, що безробіття буде маліти з кінцем лютого, зовсім не справдилися. Вийшло якраз навпаки. Рівночасно надходять відомости, що кріза в промислі не тільки не уступає, але навпаки, поглиблюється. Є до занотування богато нових банкроцтв. Ціла потопа запротестованих векслів розливається по цілій державі дальше. Банк Польскі уже не приймає ані одного векселя тих акцептантів, котрим хоч один вексель запротестовано.

ВІДБИРАЮТЬ ПРАВОСЛАВНІ ЦЕРКВИ.

В дні 28. лютого ц. р. зачинено ще одну православну церкву на Волині. Жертвою впала тим разом церква братства св. Кирила та Методія в Острозі. Силою розпорядження волинського воєводи переходить згадана церква враз з приналежними до неї будинками та землями на власність римо-католицького кліру. Конфіскату пояснює влада цею обставою, що теперішні правні власники майна мешкають поза кордонами Польщі. Замітним є поспіх, з яким воєвідський уряд велів церкву замкнути, не чекаючи навіть на судове признання церкви римо-католицькій курії. (Ця остання зголосила ревіндикаційні домагання між іншими і відносно згаданої церкви).

БАРОМЕТЕР ЕКОНОМІЧНИХ ГАРАЗДІВ.

Глибоку економічну крізу в Польщі ілюструють ріжні факти, а між иншим численні самогубства банкротів. Кілька таких самогубств було в останніх днях навіть у Львові. Між иншими повісився за містом збанкротований власник великої пекарні „Меркури", а під дверми слідчого судді випив отрую один поважний жидівський купець. Суд закидував цьому купцеви умисне банкроцтво. Самогубства банкротів трафляються взагалі в цілій Польщі. Зосібна про такі розпучливі кроки купців чуємо також з галицьких місточок. Такого явища в Польщі досі ще не було.

САМОГУБСТВО В КОСТЕЛІ.

В одному з парижських костелів поповнив самогубство вистрілом з револьверу якийсь мущина, якого тотожности не вдалося поліції ствердити. Тяжко ранений мав ще настільки сили, щоби доволіктися до закристії і просити священика о розгрішення. Важко раненого самогубця відвезено до шпиталя, де він і помер. Костел замкнено й щойно по новій консекрації його єпископом можна буде відправляти в ньому богослуження.

ОЛЕКСА ЯВОРСЬКИЙ ПОСЛОМ.

В понеділок в полудне (31. III. 1930) найвищий суд у Варшаві проголосив рішення, силою якого 4-ий мандат з Тернопільському Окрузі віддібрано послові Воєводі одінки, а признано його Олексі Яворському, як пятному кандидатові з вісімнацятки.

ПЕРШОТРАВНЕВИЙ КАРНАВАЛ В МОСКВІ.

Совітські часописи доносять, що день 1. травня ц. р. обходитимуть в Москві дуже врочисто. Між иншим відбудеться того дня великий карнаталовий похід, у котрому мають взяти участь великі маси населення. Вулиці міста у відповідний спосіб прикрасять. Одна з вулиць представлятиме досягнення Совітів в ділянці соціялістичної розбудови краю. Друга — колєктивізацію села, третя — колєктивізацію приватного життя. В тому карнаваловому поході мають взяти участь усі артисти малярі та актори Москви, а большевицькі письменники будуть читати на вічах свої найновіші твори.

БРАЛА НА ВИХОВАННЯ ДІТИ, КОТРИХ ОПІСЛЯ МОРИЛА ГОЛОДОМ.

В селі Соломка, пов. Львів, Катерина Сахарко приймала на виховання за оплатою немовлята, котрих опісля морила голодом так, що вони вмирали. Досі стверджено, що наслідком голоду вмерло в „виховному заведенні" Сахарко двоє дітей, а третє, що має 10 місяців життя, вдалося вратувати від смерти. Катерину Сахарко арештували.

ТРАГІЧНА ПРОГУЛЬКА КОНСУЛІВ.

З Білгороду прийшла вістка, що на озері Охрида (воно належить у части до Югославії а в части до Альбанії) наслідком нечайної бурі зіпсувався моторовий човен, у якім було сім консулів закордонних держав і урядовців консулятів. Вони уладили були собі прогульку до Корчі. Серед прогульківців вчинився переполох, богато з них скочило в воду, щоби доплисти до берега, далекого ледви 200 метрів. Девятьох із них утонуло, між ними грецький консул Мілко Протич і його жінка, жінка чехословацького консуля та жінка одного із секретарів італійського консуляту. Югославянському консулеві Коїчеві й одному з його секретарів удалося доплисти до берега.

ГИМН ПАПСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

На днях Папа Пій XI. приняв на авдієнції відомого композитора італійського Петра Маскані. Папа виявив бажання, щоб Маскані уложив гимн Ватиканської держави.

ЧИСЛА ТІЛЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КРОВИ.

Один німецький медичний журнал подає таке про число тілець у людській крові:

Коли би покласти червоні тільця крови дорослого чоловіка одно коло другого, як монети, то утворена ними лінія була би 187,000 км. довга. Значить, можна би нею окружити 47 разів земську кулю.

Коли би ми числили їх зі скорістю 10 на секунду, то треба би було 80,000 літ на почислення 25 біліонів тих тілець, які містяться в 5 літрах крови дорослого чоловіка.

З червоних тілець дорослого чоловіка можна би було уложити міст, який сягав би до місяця. Уложені побіч себе з 35 міліярдів білих тілець людської крови утворили би дорогу 10 метрів широку і 350 км. довгу.

ЗНАЙШЛИ БОМБУ В РАДЯНСЬКОМУ ПОСОЛЬСТВІ В ВАРШАВІ

КАЖУТЬ, ЩО ЦЕ ПРОВОКАЦІЯ РОСІЙСЬКИХ БІЛОГВАРДЕЙЦІВ З МЕТОЮ ВИКЛИКАТИ РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКУ ВІЙНУ. ТАКОЖ ДУМАЮТЬ, ЩО БОМБУ ПІДЛОЖИЛИ САМІ БОЛЬШЕВИКИ, ЩОБИ „ВИКРИТИ ЇЇ".

ВАРШАВА (Польща). — В помешканню російського радянського посольства знайдено бомбу. Вона була захована в димарі одної з печей помешкання. Бомба мала часовий механізм, який був уставлений так, що за годину бомба мала вибухнути. Скількість динаміту в ній моглаб цілковито знищити ввесь будинок посольства.

Поліція вважає, що цю бомбу підложили російські білогвардейці, щоби викликати між Польщею та Росією дипльоматичний конфлікт, який привів би їх до війни. Дехто думає, що афера з бомбою є нішо инше, як провокація самих большевиків, щоби відвернути увагу світа від справи генерала Кутєпова й щоби викликати серед робітництва симпатії до большевиків, як до жертв російсько-білогвардейських інтриг.

Годиться пригадати, що в Варшаві вже були прояви російського білогвардейського терору, коли в червні 1927 року Коверда вбив большевицького посла Войкова. Рік пізніше був замах на життя голови торговельної місії у Варшаві, якого доконав також російський білогвардеєць.

„СТРАШНА ПРОВОКАЦІЯ".

МОСКВА (СССР). — Московська газета „Правда" називає страшною провокацією аферу з бомбою в радянському посольстві в Варшаві. Газета думає, що це була спроба польських монархістів викликати конфлікт і війну з Росією, про що свого часу писав у польській пресі посол М. Домбський. Газета закликає населення Радянщини зробити свої власні висновки з поданих нею фактів.

Друга московська газета, „Ізвєстія", пише, що капіталістичні держави бояться великого успіху розбудови російської індустрії й тому вони стараються всякими способами не допустити большевиків до здійснення свого пляну індустріялізації. Далі газета подає, що з пятилітнього пляну вже виконано 64% завдання, але продуктивність робітників стоїть ще низько, також і вартість продукції фабрикатів зменшилася замісць 11%, як пляновано, лише на 6%. Це газета пояснює браком доброго технічного персоналу та кваліфікованого робітництва.

БОЛЬШЕВИКИ ЗБРОЯТЬСЯ.

ЛОНДОН (Англія). — Стало відомо, що Росія купила, з дозволу уряду Мек Донелда, 40 воєнних тенків у компанії Вікерса. Ці тяжкі панцирні тенки збудувала фірма для англійської армії, але воєнні експерти їх забракували, як непригожі для британської армії.

Невідомо, на скільки вони більше підходять для російської армії, ніж для англійської, але большевики їх купили.

ІНДУСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

БОМБЕЙ (Індія). — Перший раз від початку боротьби Ґанді проти панування Великої Британії на вулицях міста відбулася величезна демонстрація прихильників Ґанді. В цій демонстрації взяло участь кілька тисяч Індусів, які були всі одягнені в одежу виключно місцевого виробу. Натовпи народу викрикували: „Уряд уже мертвий!", „Сільний закон уже повалено!" і т. д.

Не зважаючи на величезну скількість учасників демонстрації, вона пройшла досить спокійно. Спостереження останнього часу показують, що ідеї Ґанді все більше захоплюють міста, а особливо молоде покоління Індусів і тепер рух із сіл перекидається все більше в міста.

СТАН ОБЛОГИ НА ПЕРШОГО ТРАВНЯ.

ШАНГАЙ (Китай). — Уряд Кай Шека оголосив стан облоги на день першого травня в місцях найбільше загрожених комуністичною пропагандою. Китайська поліція тепер переводить масові арешти комуністичних агітаторів та взагалі активних членів комуністичної партії.

Таксамо в европейських районах міста чужинецька поліція протягом останнього тижня арештувала 150 комуністичних діячів та агітаторів. Взагалі роблять заходи, щоби не допустити першого травня до комуністичних заворушень.

ІТАЛІЯ ЗБІЛЬШУЄ ФЛЬОТУ.

РИМ (Італія). — В один день спущено на воду пять італійських воєнних кораблів, яких будову щойно закінчено. Між ними є два кружляки по 10,000 тон поємности кожний, два по 5,000 тон кожний і один підводний човен на 800 тон. Цього не треба ставити в звязок з невдачею лондонської конференції, бо ці кораблі розпочато будувати ще тоді, коли про лондонську конференцію ніхто не думав.

Крім того заложено початки до будови двох нових торговельних кораблів, які по пляну мають бути бистрішими від теперішніх транс-атлянтійських пароплавів. Кожен з цих кораблів буде велитнем на 45,000 тон поємности.

ПАРЛЯМЕНТ НА ВІДПОЧИНКУ.

ПАРИЖ (Франція). — Після безперервних трохмісячних засідань французького парляменту він тепер зробив собі шістьтижневі вакації. Після них парлямент збереться на коротку сесію, щоби приняти деякі законопроекти внутрішньо-економічного характеру.

Премієр-міністер Тардю буде мати за останні пять місяців перший раз нагоду трохи відпочати, виїхавши з Парижа. Від червня засідання парляменту поновляться й тоді знову прийде пора гарячої праці для уряду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ШЛЯХОМ ВИХОВАННЯ, А НЕ ПРИМУСУ

Перед Конґресовим судейським комітетом закінчився двобій сухих з мокрими. На протязі кількох тижнів подавали американські часописи зізнання ріжних визначних і широко відомих людей, з яких можна було виробити собі погляд щодо стану сентименту, звязаного з прогибіційним питанням. Фактичні приклонники прогибіції заявлялися за всяку ціну за продовження теперішнього стану, знов противники прогибіції виказували недоцільність прогибіції. По обох сторонах були люде, котрі оглядалися головно на політичний чи матеріяльний бік справи, але більшість намагалася вглянути в саму справу глибше, звертаючи головно увагу на моральну сторону.

З того двобою не можна ще витягати ніяких конкретних заключень в той чи инший бік. Але треба ствердити, що отсе Америка входить в нову еру рішаючої боротьби, яка остаточно вирішить долю прогибіції. Вже тепер видно, що цей стан, який тепер панує, не вдержиться. Тюрми переповнені переступниками прогибіційними до такої міри, що нема вже місця на нових злочинців. Треба тепер або ще більші накладати кари, або шукати инших метод заведення тверезости.

От і з того боку цікаві завваги подав сер Генри Дрейтон, голова Контрольної алькогольної ради з Онтаріо, найбільш сухої канадійської провінції. Він заявив, що канадійські провінції вже покінчили з прогибіцією, а завели державну контролю над торговлею острими напитками, щоби в той спосіб знищити касту бутлеґерів, себто тих нових богачів, котрі є найменш пожаданими з усіх капіталістів. Дрейтон підніс, що в Канаді знесено прогибіцію, щоби покінчити з непошануванням законів та зіпсуттям молоді. Скінчено отже з прогибіцією, бо вона нічого на ділі не заказувала й нікого не спиняла від продажі острих напоїв. Коли заведено підчас війни прогибіцію, то думали, що вже самий законний примус є в силі перевести ту реформу і вдержати прогибіцію. Але як тільки минула війна, закон показав себе безрадним. Тоді доперва звернули увагу на моральну силу, й тоді доперва, по довгій практиці, прийшли провінції до переконання, що з прогибіційним законом далеко не заїдуть. Найбільші приклонники тверезости, а між ними й сам Дрейтон, прийшли до переконання, що дійсну тверезість можна завести тільки шляхом морального виховання, а ніколи при помочі законного примусу. Це й довело Канаду до знесення прогибіції, а заведення державної контролі над торговлею острими напитками. Вислід з того такий, що тепер менше пють як пили в 1916 році, хоч населення збільшилося на 1,750,000.

Б. Дніпрянський.

Ліґа Націй та Україна.

Цілком зрозуміло, що таке ставлення проблеми сталого миру та заходи Ліґи Націй відносно господарської санації Европи на засадах панєвропейської самовистарчальности не узгляднюють інтересів української нації, яка не може і не повинна миритися з сучасною своєю долею, себто з політичною неволею та кольоніяльним становищем під режімом ріжних займанщин. Був час, коли українські провідні кола покладали занадто великі надії на Ліґу Націй. Тоді малодосвідчені українські дипльомати та політики гадали, що Ліґа заопікується долею української нації або власне допоможе їй здобути собі волю та державність. На жаль, сувора дійсність не виправдала цих безпідставних надій, бо Ліґа Націй є таким конґльомератом держав, який, не кажучи вже про статут Ліґи, взагалі не є в стані анґажуватися у визвольну боротьбу будьякої нації. Тим більше не могла Ліґа Націй активно підтримати визвольні змагання української нації, бо одні члени Ліґи ставляться до української проблеми прихильно, другі байдуже, а деякі навіть з певним упередженням. Мимо того наші змагання за незалежну державність повязані з цілим комплексом будуччини Східньої Европи та ставлять під знак запитання те становище, яке утворилося там наслідком тимчасової невдачі нашої збройної боротьби супроти Росії та Польщі. Себто проблема української великодержавности у деякій мірі суперечить засадам тої політики загального замирення та господарської консолідації Европи, яку провадить нині Ліґа Націй, рахуючись з сучасним становищем, утвореним паризькою мировою конференцією та рижським договором.

Ми гадаємо, що наведених фактів цілком вистарчає, щоб поробити належні висновки відносно значіння Ліґи націй у міжнароній політиці взагалі, а зокрема правильно оцінити ту ролю, яку Ліґа може відограти у наших визвольних змаганнях. Ми певні, що українська нація здобуде собі волю та державність лише шляхом збройної боротьби проти нинішних окупантів українських земель. Тоді звичайно й Ліґа Націй змушена буде рахуватися з фактами та новим становищем на Сході Европи. Лише таким робом також українська нація зможе стати рівноправним членом Ліґи Націй, щоб разом з іншими націями спільними силами добитися справжнього замирення та господарської консолідації Европи взагалі, а особливо Сходу Европи. Себто українській нації безперечно доведеться в будуччині входити у ріжні взаємини з Ліґою Націй. Тому саме булоб помилкою махнути рукою на цю установу, оскільки вона сьогодня не може активно допомогти українській нації вибороти собі суверенної соборної держави.

Навпаки, нам необхідно рахуватися серіозно навіть з тою Ліґою Націй, якою є вона сьогодня, бо Ліґа Націй вже досить міцно закорінилася на арені міжнародньої політики, бо вона здобула собі деякий авторітет також у справах господарських та інших. Звичайно не слід перецінювати ролі Ліґи Націй на світовій шахівниці, як це роблять деякі пацифісти та ріжні мрійники, а натомісць необхідно нам шляхом певних заходів використати її для досягнення своєї мети. Так шляхом пропаґанди треба переконати провідні чинники Ліґи, що без належного розвязання східно-европейської проблеми усі заходи в справі загального замирення та розброєння, як також ріжні пляни господарської консолідації Европи, не матимуть ніякого значного успіху. Таксамо шляхом відповідної інформації можна досить докладно зясувати, що поки на Сході Европи відбуватиметься імперіялістичне змагання поміж Росією та Польщею за панування над українськими землями, як також поки не прийде взагалі до цілковитого розподілу Східньої Европи на ряд національних держав на засаді прав націй на своє самовизначення, то до того часу там безупинно пануватимуть все нові збройні конфлікти. Себто необхідно довести, що коли Ліґа Націй справді намагається досягнути сталого миру також на Сході Европи, то її провідні кола повинні значно уважнійше прислухуватися до голосу тих східньо-европейських націй, які звичайно не припинять боротьби за своє визволення аж до часу, поки не досягнуть своєї мети.

Така пропаґанда та інформація матимуть величезне морально-політичне значіння для будуччини, бо коли українська нація у слушний час знову розпічне збройну боротьбу за свою великодержавність, то провідні кола держав-членів Ліґи Націй зовсім інакше поставляться до наших визвольних змагань, ніж то було у роках 1917—1919. Так саме наші західньо-українські чинники даремно перестали упоминатися про оборону своїх прав та інтересів перед Ліґою Націй. Це правда, що Українцям з-під ріжних займанщин по цей бік Збруча та Дністра значно тяжче боронити свої інтереси, як напр. тим Німцям чи Мадярам, або навіть Литвинам, що знаходяться під чужим пануванням, бо за них при нагоді упоминаються також держави німецька, мадярська та литовська, тоді як ми ще не маємо власної суверенної держави. Проте не слід забувати, що навіть чисто декляративні виступи з боку українських західних земель мають своє значіння, бо таким робом міжнародній ареопаґ повільно звикає до думки, що наші західні землі справді знаходяться під суворим режімом чужоземного панування та головне не миряться зі своєю долею, а разом з тим в колах Ліґи Націй виробляється правильний погляд, що ціла українська нація змагається за одну мету. Навпаки, колиб українські західні землі перестали упоминатися про свої права перед Ліґою Націй, то в її провідних колах запанує погляд, що західні Українці поволі починають миритися зі своєю нинішньою неволею. На жаль, за останній час у комісії меншостей при Лізі Націй запанувала небезпечна тиша відносно українських західних земель, хоч деякі українські кола поширили поголоски, начебто вони мають свого представника в Женеві.

Таксамо українська еміґрація в Европі повиннаб нарешті утворити обєднаний центр для захисту своїх прав та культурних і матеріяльних інтересів, щоб таким робом добитися утворення окремої секції при комісії Нансена. Нам здається, що без цього усі заходи лише певної частини української еміґрації не дадуть бажаних наслідків. Ми вже не кажемо про те, що уенерівці-польонофіли своїм ставленням української проблеми іноді навіть шкодять справі української великодержавности, бо в деяких колах Ліґи Націй уенерівська концепція взагалі зустрічає коли не цілком вороже, то дуже неприхильне відношення.

Коротко кажучи, на нашу думку необхідно активувати українську проблему перед Ліґою Націй тими трома шляхами, про які ми згадували. Декому здається, що така праця не є дуже доцільною витратою часу, енерґії та засобів і взагалі маловартісною, бо серед Українців є чимало людей, які ще не зрозуміли тої аксіоми, що всяка політична акція має успіх лише після належної підготовки та на ґрунті упертої і систематичної праці. Був час, коли певні українські кола покладали занадто великі надії на Ліґу Націй, а коли вони не виправдались, то навпаки, всі почали навіть відхрещуватися від тої самої Ліґи Націй. Українські націоналісти не повинні жити ріжними ілюзіями чи безпідставними надіями, а натомісць шляхом упертої та систематичної праці поставити проблему української державности також перед Ліґою Націй, щоб українська нація у будуччині мала морально-політичну підтримку в її провідних колах. Бо за таких обставин нам значно легше буде провадити збройну боротьбу за Суверенну Соборну Україну.

(Конець).

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
зложених в лютім і березні (марті) 1930 р.

МІКІС РАКС, ПА.

Члени Бр. св. Володимира, від. 91 У. Н. Союза, зложили: Марія Мельничук $10, Дм. Либа $1. — Разом $11.00

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Бр. св. Стефана, від. 211, прислало суму $8.25, з заявою: На нашім місячнім зібранню члени зложили на Сиротинець-Захист повисшу суму і дальше збирати будемо, щоби довершити розпочате діло. За уряд: П. Лучків, фін. секр. — Разом 8.25

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Тов. Богородчани, від. 233, прислало жертву $15,00 з допискою, що це есть жертва на Сиротинець від відділу. 15.00

ФУЛТОН, Н. Й.

Члени Тов. Запорожської Січи, від. 263, зложили по $2: Каменюк Іван; по $1: Іваницький Андрій, Метик Михайло, Надворняк Дмитро, Бунда Михайло, Заневич Іван, Бажалук Дмитро, Оленич Іван, Бодзевич Іван, Зарічний Володислав, Зарічний Іван; по 50 ц.: Сидорук Панас. Разом 12.50

КЛІВЛЕНД, О.

Члени Тов. ім. Івана Франка, від. 334, зложили по $1: Задорецький Микола, Репужинський Василь, Гапко Михайло, Сушко Гаврило, Каторож Александра. Разом 5.00

Члени Бр. св. Николая, від. 341, зложили по $1: Ломот Семен, Крецілова Іван, Палівода Стефан. Разом 3.00

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 345, з представлення „Сироти", відбувшогося свого часу, з якого чистий дохід прийшов в сумі 19.55

Разом $74.30

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ ЖЕРТВ

Жертви, зібрані членами та з підприємств	$ 74.30
Попередно проголошено	47,243.66
З днем 31 березня 1930 остається в банку	$47,317.96

Анґел Каравелов.

Сліпий музика.

(З болгарського).

На імя йому було Талалей, одначе селяне з Делорманського села Вірлиця кликали його Талей. Цілим його майном була горіхова скрипка тай рука, Богом дана. Нею водив смичком по струнах і цілих пять літ втішав серця Вірличан. Та він не мав очей. Чув шум крил вірла, що кружляючи знімався високо в хмари, одначе не бачив, як виглядає цей птах. Нічю сідав на траві, під стріхою на-пів розваленого млина, а невеличка сумна струя розказувала йому якусь давно вже забуту, а невисказану сумну пригоду. Десь далеко, в глухому полі мекало заблукане ягня, шуміло над головою сліпця галуззя, а він підводив угору пусті очні ями [illegible] місячного [illegible] пізнений жнець із серпом на рамени і ясним[illegible]тнього вечора очима сходив тихо біліючою дорогою до потока, набирав води у диню та питався:

— На що так дивишся, Талею?

— На зорі.

— Абож ти бачиш їх?

— Бачити не бачу, одначе чую їх. Цілу ніченьку так пливуть, співають, але голос їх не похожий на людський голос. Навіть не порівняти його з голосом жниць!

— Якийжеж це голос?

— Не знаю — якийсь дивний. Спадають наче грушки, коли їх вітер обтрясає. А коли яка з них ударить об землю, то инші зараз плачуть. Якийжеж це плач! Цілісеньку ніч не можу венути.

— Не можеш заснути, Талею, бо ти не спрацьований. Колиб ти так як я від світанку до темної ночі вязав снопи, колиб тебе так облив піт, тото заснув би ти! Хай би тобі тоді не лише співали зорі та коники-стрибунці, але навіть гармати греміли над вухом, то ти таки не пробудився би. Може ні?

— Колиб я й вийшов у поле — відповідав сліпець — то щож я робив би там, коли не бачу снопів?

— Ніхто тобі й не каже. Пантруй своєї скрипки.

Одначе Талей всією душею бажав побачити божий світ.

Ніхто в цілій Вірлиці не знав, відкіля прийшов сліпий музика. Коли пять літ тому в зелену суботу старенька бабуся Тиша вийшла була раннім ранком із хати й ішла під гору, подзвонити в старенькій церковці, побачила на майдані якогось чужого чоловіка в лахміттю. Через рамя звисала йому згрібна торба, а з неї визирала скрипка. Бабуся підійшла до незнакомого й стала йому приглядатися, широко роззявивши рота. Вкінці спитала:

— Хто ти, сину?

Талей відповів:

— Я Талалей.

— Що за Талалей?

— Талалей сліпець.

— Відкіляж приходиш?

— Приходжу з темряви.

— З темряви? Чогож шукаєш тут?

Та сліпець не відповів нічого. Бабуся Тиша пішла за своїм ділом: задзвонила в дзвони, позамітала церковцю попа Петки, потім ударила трицять три поклони перед образом св. Михайла Архангела тай пустилася назад додому. Як побачила незнакомого на тімсамім місці, спитала його:

— Ти чекаєш тут на когось?

— На нікого не чекаю. Я до вас прийшов. Учора йду я полем посеред розігрітих піль і питаюся, чи нема тут де недалеко мосту. А вони кажуть мені: „Чому не йдеш Вірлицьким мостом?" — себто вашим. Чи богато людей переходить туди?

— Сила. Ціла Вірлиця тай девять околичних сіл. Як довге побереже, нема тут иншого.

— Підведи мене, бабо!

Повела його бабуся Тиша. Коли Талей ішов довгим мостом, кроки його дудніли глухо, а відгомін їх ішов у глибину та завмирав у бистрій воді. Коли перейшов на другий бік ід полям, усів собі наліво під вербою з бузьковим гніздом, оперся спиною об потріскану кору похилого дерева. Тай так перестояв тут цілих пять літ.

Першу ніч провів під низько звисаючими галузями. До пізної ночі розгрівало йому серце цьвіріньканя коників-стрибунців. Їх тоненькі голосочки спадали в укриті вири. На другий день, як лише роса звогчила гніздо, а перші проміні впали на темне його чоло, добув із торби скрипку та потягнув смичком по струнах. Тоді коники-стрибунці затихли. Вірличани, що їхали численно возами, приставали на хвилину, щоби послухати музики. А коли зїздили вділ у золотисту даль, дивувалися, відкіля це він узявся. А сліпець грав. Та це не була пісня, а голос душі, стуженої за білим днем.

Вечером чесна зарібниця бабуся Тиша принесла йому цілушку хліба, проскурку та жменю жита, що остало з ночі з поминків. Дала йому підійти та спиталася:

— Де заночуєш?

— Мені незле й тутечки.

— Пусте говориш! Ходи краще за мною. Там вдолі, де споміж верб видніє білий комин, є покинутий млин Попова. Я так собі зміркувала, що там тобі буде найкраще. Людина потребує бодай стріхи над головою. Часом над раном паде дощ, а коли перемочить тебе, то де тоді просушиш твої кости?

Талей відповів:

— Моя шкіра звичайна.

Всетаки пішов за нею здовж ріки по мокрому піску. Як дійшов до млина, бабуся Тиша задержалася та сказала:

— Напроти нас, чуєш? під отсею кріслатою грушею випливає джерельце. Коли тобі доскулить спрага, можеш з нього напитися. А на цьому потрісканому млинському камені сядеш собі що ранку, щоби тебе сонічко огріло. Теперже ходи, поведу тебе у хату.

Коли Талей ввійшов, став обмацувати руками обдряпані тинковані стіни.

— На стіни не зважай. Тут тепло, зрозумієш це зимою, коли напалиш собі. А тепер почекай, принесу тобі стару вереньку. Так я собі все обдумала.

І жив Талей в покинутім млині, вночі під вереньKою бабусі Тиші, а за дня — під похилою вербою, з бузьковим гніздом серед галуззя, одначе все зі своєю скрипкою. Сліпцева рука, що вміла грати так гарно, не витягалася ніколи за милостинею. Брав шматок прісного коровая, що ним часом поділився з Талеєм якийсь Вірличанин, який ішов рано до роботи. Часом відсвіжував піднебіння достиглими бурштиновими грушками, або червоними літними яблоками, що їх йому вечером приносили. Постепенно зжилися з ним Вірличане, співали його пісні що дня, як благословення несли їх у поле.

Небаром навчився Талей пізнавати худібку, вови та людей по голосі, ході та звуках дзвінків. Знав їх імена та по імени відповідав, коли селяне вечером вертали з поля й здоровили його привітливим: Добрий вечір, Талею!

Такий був цей сліпець.

Ще першого року, якось літом перед святом, коли на розлогих полях на кождій ниві, наче куропатви, поприсідали рядами жовті полукіпки зжатого збіжа, врадувані Вірличане добували свої вузлики і не один гріш упав крізь отвір у середину скрипки. Тоді то в душі сліпця оживала наraз туга — за найдорожчою в світі жінкою, що її втратив у темряві.

Був тоді ще дуже маленький. Жив із ненькою на краю села. Мати виходила що дня на заробітки до чужих людей та оставляла його самого в хаті. Одного ранку вийшла з хати тай більше не вернула. Бідна сліпа дитинка ждала даремно до пізної ночі, надслухувала віддих худоби та людей, прикладала вухо до землі, щоби почути неньчині кроки. Не діждалася її, перелякана вибігла на двір, витягнула руки у темряві. Не мала очей, не могла бачити, куди пішла ненька.

Відтоді девять літ, на мандрівці від села до села, допитувався Талей про неньку людей, що їх стрічав на безконечних гостинцях, питався придорожних дерев. Одначе ніхто не вмів йому відповісти, що з нею сталося. Вернув у свою покинуту хатину, зняв із стіни стару батькову скрипку та пішов із нею в світ. Так мандруючи та співаючи, потрохи забував.

Щойно тепер, коли в його скрипці задзвонили кинені милосердною рукою гроші, відживала давня туга. Цілою душею забажав, щоби наново пригорнули його добрі неньчині руки. Сталося це, коли бабуся Тиша, що йшла заганяти овечки, порадила йому складати гроші, бо далеко відсіля, в якійсь країні, є таке собі джерельце для сліпих очей. Хто лише обмиється в його воді — зараз провидить. Як заощадить трохи грошей, могтиме купити собі коня. Коли добре їхатиме, доїде за десять днів. Тому Талей постановив собі наскладати повний мішочок грошей, купити коня, щоби, як провидить, обійти цілий світ здовж і вшир і віднайти неньку.

Що тижня, в ночі, йшов музика на поле тай там під каменем ховав свої ощадности. Часом цілими ночами пересиджував над тією купкою грошей, перебирав їх пальцями, рахував, перераховував. Оживляли вони його серце, бо як пригортав їх, здавалося йому, що чує на лиці віддих гарного, білого, готового в дорогу коня.

Так минули чотири роки.

Пятого року небувалим урожаєм обдарив Бог Вірличан. Збіже вгиналося під тягаром колосся, яблока та грушки обломлювали галуззя, від ягнят роїлися поляни, а подвіря — від курчаток. Селяне не знали, де їх дінути. Та не ворожило це нічого доброго.

Раз вечером, два дни перед жнивами, впав величезний град і весь такий гарний врожай витовк до останнього зеренця. Коли над самим селом розшалілася буря, Талей сховався під міст і наслухував, як спадали з неба горіхи. Не розумів, що це діється. Вкінці хмара перейшла, пригріло гарне сонічко. Теплими, гарними пестощами сплили його проміні на поранену землю. Тоді сліпець, захоплений якоюсь небувалою щасливістю, добув скрипку та потягнув

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Гренд вулиця, Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Продовження).

(5)

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ.

Статистика рекордів нашої організації виказує, що за останніх 10 літ смертність подвоїлась і це нічого дивного, тай треба погодитися з тим, що за слідуючих 10 років смертність та не лиш може збільшитися, але й що богато з нас, старих членів, між живими не лишиться. Декому здається, що з його смертю світ кінчиться, а з смертю членів скінчиться життя організації. Однак фактом є, що У. Н. Союз, хоч вже мало хто з оснувателів в живих лишився, є нині молодшим і сильнішим, ніж був при заснованню, і має всі дані до ще більшого відмолоднення та здобуття ще більших сил, ніж тепер має. 36 літ тому Союз заклали люде старші або й зовсім старі, а сьогодня до Союза вписуються вже й немовлята. Коби лише наладнати сталий перехід з молодечого департаменту до повнолітних членів з одної сторони, а з другої побільшити осторожність в приниманню старших членів, то смертности нема потреби лякатися. Якби не було смертности, то й не було би Союза, і хоч ми всі поодиноко скорше чи пізніше вмерти мусимо, то наша організація може жити життям нових поколінь, як довго їх на світі стане. А що Українці не Французи, так і за Союз не треба боятися.

При кінці кождого року головна канцелярія обчисляє вік членів і дітей, бо відповідно тому асекураційний знавець видає оцінку наших грамот, яку разом з річними рапортами предкладається до всіх тих стейтових асекураційних департаментів, у котрих наша організація має дозвіл на ведення своєї роботи.

По тих обчисленнях вік всіх обезпечених в У. Н. Союзі представляється так:

Діти

Від	0 до	5	літ	2,299
"	6 "	10	"	4,793
"	11 "	15	"	5,466
"	16 "	18	"	1,479

Повнолітні

Від	16 до	24	літ	1,874
"	25 "	29	"	898
"	30 "	34	"	3,706
"	35 "	39	"	5,587
"	40 "	44	"	4,882
"	45 "	49	"	2,741
"	50 "	54	"	1,104
"	55 "	59	"	381
"	60 "	64	"	98
"	65 "	69	"	13
"	70 "	74	"	2

Разом 35,323

Отся табелька віку членів з кінцем 1929 р. докладно показує, що У. Н. Союз, віком своїх членів є молодий, а число членів найстарших, себто таких, що в найближчій будучности мусять відійти, є зовсім незначне супроти числа наймолодших, котрі місця старих займити повинні. І тому головна управа не повинна скупити труду або коштів, щоби той перехід молодіжи в ряди повнолітних членів, як сталий доплив живучої сили для організації, запевнити.

Це є зовсім нова для нас проблєма, яка заскочила нас неприготованих. На наших очах доростаюча молодіж пропадає для свого народу й організації, а менша не виховується в дусі організації і скорше чи пізніше для нас пропаде. Ми вже тепер нераз з американської преси довідуємося, що, приміром, десь там баль української молодіжи мав великий „сукцес", але про якунебудь реальну роботу для себе або для свого народу покищо нічого не чути. З того ясно, що вже є немало такої молодіжи, котра українського імени не стидається, однак поза „денс" не навчена для того імени щонебудь від себе робити. Такий стан справи тим більше прикрий, що між тою молодіжу бачимо також дітей батьків- каменярів цеї організації, або дітей батьків-членів, що користувалися ріжними привілеями в тій організації й почувалися супроти неї зобовязані, однак не вспіли защіпити в свої діти вдячности, любови, або бодай знакомства з нею. І тому та молодіж ставиться зовсім неґативно до істновання та цілей організації і є для нас чужою.

Годі всю вину за такий стан зложити на самих родичів, коли в дійсности й організація в тім напрямку майже нічого досі не зробила. Треба отже не лише забратися до виховування дітей в дусі організаційнім, але і занедбану під тим оглядом, а дійшовшу вже до повнолітности молодіж по можности й якнайскорше спрямувати в ряди нашої організації. Треба вийти їй на стрічу й уможливити орґанізуватися в самостійні осібні відділи, в яких та молодіж могла би розвивати свої сили і товариське життя на новий лад, пристосований більше до її вимог і потреб, які ріжняться від старшої еміґрації.

Можна згори припускати, що такий погляд може стрінутися з острою критикою, бо в многих случаях в істнуючих відділах обставини вже так зложені, що було би вказаним, щоби доростаюча молодіж вступала в ряди членів повнолітних і зачинала перебирати на себе провід і роботу. Та, на жаль, подекуди панують такі обставини, що для тої молодіжи прямо нема приступу. Заскорузлість у поглядах на товариське життя, патріярхальність у відношенню родичів до дітей під тим оглядом, пусте політиканство, партійні або релігійні спори, — отсе все найбільше відтручує нашу молодіж від співпраці в декотрих відділах, тай тому і в таких случаях конечно є молодіж організувати в осібні відділи. Коли істнуючі відділи зрозуміють вагу справи, то не лиш такому рухови не будуть робити жадних перешкод, але навіть у таких місцевостях, де істнує більше відділів, потворять спільні комітети, які поможуть молодіжи свої осібні відділи творити. Пожаданим однак є, щоби молодіж під одним оглядом старалася не наслідувати батьків, а саме тої ославленої пословиці: „Де чотири Українці, там пять партій". Щоби не дробилися, але творили по одному сильному відділови в кождій місцевости. В такім случаю не було би прірви в зрості і поступі організації і мусіло би дійти до того, що як тепер діти не вміють співпрацювати з батьками і свої членські обовязки ограничають на передаванню вкладок, остаючись неактивними, так колись батьки переходити будуть до відділів дітей, а не вміючи з ними вдержати кроку, ограничилисяб на передаванню вкладок з тим вдоволеннем, що вони вже свою ролю відограли, а овочами їх колишньої праці користуються їх власні діти. Це був би менше більше натуральний і найлекший спосіб передання нашого організаційного дорібку до рук нашого покоління і запевняючий організації дальший розвій та поступ. Нашою задачею мусить бути до тої передачі приготовлятись і по можности сейчас це зачинати, бо вже в недалекій будучности вона мусить бути довершена. Ми повинні зробити все, що в нашій можности, щоби вже на слідуючій конвенції та молодіж могла бути якнайчисленніше заступлена, та щоби пропорціонально до того стала перебирати наші місця в головній управі.

Минулий 1929-тий рік був ювилейним. У тім році припадала 36-та річниця істновання У. Н. Союза. Той 35-літний ювилей ми святкували так, як на льояльних членів пристало, ювилейною кампанією. Закінчення тої кампанії було призначене на конвенцію, яка на той рік припадала, і з тої причини була також названа ювилейною. На жаль, з причин від гол. управи незалежних, і для тої справи забракло було часу на тій конвенції, а справа аж дотепер мусіла оставатись невикінченою.

В часі ювилейної кампанії було зорганізовано нових повнолітних членів 801 і дітей 1,198, або разом 1,999 осіб. За зорганізоване їх обіцювалося ювилейні нагороди, які мали бути признані самою конвенцією. В зорганізованню брали участь 460 осіб і це переважно одні і тісамі урядники і члени, що по можности на кождий такий поклик організації відкликаються.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИТАЙМО КНИЖКИ.

Коли я починаю роздумувати над собою, то бачу, що я багато девчім змінився. Хоч бачу одне, що я не можу з таким завзяттям боротися сам з собою, як борюся зі своїми ворогами, а часто й з приятелями. Чомусь завжди знаходиш багато блудів у других, а своїх якось не помічаєш, хоч знаєш, що це зле, але бракує сили волі боротися з собою. Та мені в цьому на допомогу прийшло читання книжок. В них я знайшов багато такого, що примусило мене глибше подивитися на себе. Знайшов я в них багато такого, що пособило мені перебороти деякі мої власні хиби, які найбільше були прикрими.

Три роки тому я купив у „Свободі" три книжки: Кобзаря — Тараса Шевченка, З Вершин і Низин — Івана Франка та ще одну маленьку. Взявся я читати ті книжки й так немов відразу проковтнув, не пережовуючи їх, і мало що з них у голові в мене лишилося. Моя жінка також зацікавилася тими книжками й читаючи поволі, почала мені переповідати свої думки про прочитане. Тоді я зрозумів, як треба читати книжку, не поспішаючи, щоби позки могли перетравити все, що в них написано, так, як зуби пережовують, а шлунок перетравлює страву.

Отак читаючи вдруге спокійно й розважно ці книжки, я побачив багато причин, які породжують серед нас зло. Я вичитав там, що нам треба боротися зі своїм почуттям рабства, яке дуже глибоко лежить в наших душах, боротися зі злом, яке глибоко сидить в нашій натурі, боротися з тим ґрунтом, на якому виростає злоба й ненависть. Про це І. Франко в одному свойому вірші пише так:

Щось собаче є у серці
Отаких людей, як ми:
Звикнуть раз за возом бігти —
То біжать і за саньми.
Звичка в нас найстарше діло.
Де приткне нас доля лиш,
Там приймемось, мов верба та,
Що росте, де посадиш.
Плодить ґрунт той злість, ненависть —
Ми приймем її в кість і кров,
Як на иншім ґрунті легко
Принялиб добро й любов.

Людина повинна й може утворювати в своїй душі такий ґрунт, на якому рослаб любов і добро, а не злоба й ненависть. Часто бємося ми самі зі своїми думками тяжкими й не можемо знайти способу, як перебороти їх. Міжтим треба дістати гарну книжку, написану відомим українським великим письменником, і, перечитавши її уважно, ми завжди знайдемо там багато повчаючого для себе, що пособить розвязати нам неодне тяжке питання та облекшить нашу душу й застереже нас від зла.

Читання книжок мене навчило дивитися розважно на світ Божий. Я зрозумів, що коли мені не милі чужі прикрі вчинки, то так само й мої вчинки не милі иншим, тому їх треба уникати. Нерозуміння цього переноситься у нас на громадсько-національну роботу, що шкодить страшенно громадсько-українському життю. Ми чутливо реагуємо на прикрости, які нам діють инші, але не хочемо зрозуміти, що й нам самим треба отримуватися від роблення прикростей другим, бо й для них вони так само болючі, як чужі для нас. Читання книжок пособляє людині віднайти саму себе й вказує їй шлях як до поліпшення свого особистого так і громадського життя. Воно вчить нас поважати самих себе та поважати инших і виробляє з нас ліпших громадських робітників, убиваючи в нас духа прикрих крикунів, з яких жадної користи для українського народа нема. Воно вчить нас вибачати багато помилок своїм приятелям і ворогам, бо ми тоді краще розуміємо ті причини, котрі приводять до цих помилок і вчить нас розуміти, що й ми не без гріха. Сонце, яке велике й ясне, але й воно має плями.

Чим більше й уважніше будемо читати гарні книжки, тим більше ми будемо розуміти, де криється все те, що приносить нам біду кождому зокрема та біду нашому народові в цілому. Ми почнемо краще розуміти чужу й свою натуру та свідомо будемо виполювати геть усе те, що шкодить нашому поступові, громадському життю та боротьбі за краще майбутнє. Гарні книжки, це такий великий учитель, якого нічим не заміниш. Навіть у школах учать людей так, щоби зацікавити їх читанням книжок, бо школа не може дати всього того, що потрібно людині в життю. Найбільші вчені світа, народні діячі, великі бизнесмени й ріжні фахівці все своє життя читають книжки; не зважаючи на те, що безперервно працюють у своїй галузі. Вони все своє життя розвивають і доповнюють ті знання, яких зерна засіяно в їх мозку тоді, коли вони вчилися в школах.

Отож кожен з нас мусить розуміти, яке велике значіння має читання книжок, а тому ми не повинні відсахуватися від них та говорити, що нема чого книжок читати, бо, мовляв, ми вже все знаємо, бо ледви навчилися читати. Як довго наші українські книжки великих українських письменників будуть лежати пилом присипані на полицях книгарень, так довго буде тягнутися наш тяжкий шлях визвольних змагань, все буде шкульгати та сходити на манівці, бо ми бродитимемо в темряві нашого недбальства, дрібязковости, зарозумілости та невиправданої злоби навіть проти своїх приятелів і провідників народних, з чого користають наші вороги.

М. Костів,
Озон Парк, Н. Й.

НА ВИДАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ СПАДЩИНИ Є. Х. ЧИКАЛЕНКА.

Український Академічний Комітет в Празі, що обєднує всі українські високі школи й наукові товариства закордоном і Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, з ініціятиви Української Господарської Академії в Подебрадах, заснував **Фонд імени блаж. пам. Є. Х. Чикаленка.** Мета Фонду — видання **щоденника** та інших праць і матеріялів, що залишив великий патріот, незабутній діяч та меценат нам у спадщину.

Для порядкування справами Фонду Академічний Комітет обрав окремий комітет в такому складі: заступник від родини покійного Г. Є. Келлер-Чикаленкова, проф. А. І. Яковлів та Є. С. Вировий.

Комітет Фонду звертається до українського громадянства, до українських інституцій, шкіл, товариств, кооператив, до всіх, кому дорога память Є. Х. Чикаленка, з гарячим закликом жертвували на **Фонд Є. Х. Чикаленка,** щоб уможливити скоріше видання цінної літературної спадщини покійного.

Гроші надсилати на адресу: Prof. A. Jakovliv, Praha XII, u Riegrovych sadu, 14, або на біжучий рахунок: Zivnostenska banka, Praha, Konto prof. A. Jakovliv, "Fond E. Cikalenka".

Комітет Фонду.

На продаж.

— Що робиш тут, чоловіче?
— Збираю гриби.
— Вважай, бо тут є й трійливі.
— Нічого не шкодить, то на продаж.

смичком по струнах, які ще перед хвилею відповідали громам тихим звуком.

Довкола було пусто. Ниви, золотисті перед бурею, лежали тепер поорані, чорні, наче згарище. Не було вже збіжа. Відібрав їх Той, що їх передтим дарував.

Талей заграв веселу пісоньку та наслухував, чи не розпростирають крил над його головою молоденькі бузьчата. Та вони вже їх ніколи не мали розпрістерти... Тоді дорогою через міст ішов вірлицький війт дядько Іван. Похитував із жалем головою, щось сам до себе говорив, ішов глянути на заподіяні шкоди. Коли почув веселу Талаєву пісоньку, випростувався наразі і наче вкушений замахав на нього руками.

То ти такий! То ми тебе, наче собаку, власним хлібом годуємо, а ти так? То тоді, коли серця наші плачуть із жалю, ти радієш і виграваєш собі ричаницю (народній танець із співами). Не сором тобі? Га! Глянь бодай на побиті у твоїх ніг пискленята, то може бодай задля них не буде тобі так весело! Немає в тебе серця зовсім! Забирайся відсіля геть ще нині! Коли завтра ще покажешся тут, то ми тебе камінням випровадимо! Щоби ти на ціле життя затямив собі Вірличан!

І розсерджений дідуган схопив скрипку сліпця, тріснув нею з усієї сили об похилий вербовий пень. Талей занімів. Сидів так непорушно аж до самого вечора. Щойно як запала ніч над Вірлицею, встав і став напомацьки збирати шматок за шматком розкинену по землі скрипку. Нараз торкнувся чогось мягкого: було це вбите градом бузьченя. Сліпець підвівся, протер рукавом очі та пішов у поле. Відшукав відомий камінь, відгребав зпід нього всі гроші, що їх призбирав через пять літ, зібрав у мішочок і вернув у село.

Посеред майдану, там, де тому пять літ, у саму зелену суботу, стрінула була його бабуся Тиша, висипав на землю все це, що йому в дні радости дарували Вірличани. Гроші заясніли наче сльози в місячному сяйві.

Вірлиця спочивала в глибокому сні. Сліпець чув, як час від часу дріжать її скалічені крила. З тяжко зраненим серцем кинув її Талей та потонув у темряві, відкіля прийшов був сюди тому кілька літ.

КАТАСТРОФА.

(З „Нового Часу").

З усіх сторін краю напливають до Редакції листи розпуки від наших селян. А їх зміст? „У нас крайна біда. Екзекутори стягають безпощадно податки, а в хаті ані гроша. Вивіз я на торг збіжжа. Жиди ходять коло воза і посміхуються. За пшеницю дають по 22 зол. (!), за жито по 14 зол., а за овес по 10!!

„Дур чоловіка чіпляється. Часами приходить думка завести оте збіжжа за місто тай в ріку висипати. А тоді нехай приходять екзекутори і нехай беруть корову і все з хати, і може вже буде спокій. Порадьте Ви, Панове, що робити. Чи воно буде коли інакше, чи йде ще до гіршого"...

Ось другий лист. „Панове! Тому два місяці мав я платити податки. Збіжжа не продавав, бо думав, що чей ціни хоч троха піднесуться.

„А жаль було з втратою продавати по 15 зол. за корець жита. Бо штучні погної і зерно більше мене коштували. І я позичив на податки гроші у Жида на 4% місячно. Прийшов час віддавати, а ціни на хліб ще більше спали. Прошу Вас, порадьте мені, що я маю робити. Ви краще знаєте за мене, як буде: чи селянська праця зовсім буде вже без ціни?"

Або третій лист: „Дорога Редакціє! Прошу Вас, порадьте нас, що ми маємо робити? Збіжжа навіть ніхто не хоче купувати, або дають таку ціну, що хіба бери кола і бий купця за образу. Крім збіжжа у нас нічого більше нема. А до життя і всього иншого треба. У нас ліси панські і державні. Сяг дров коштує 80 зол., таксамо як тоді, як жито коштувало 35 зол. Панове! Чи нема сили, щоби примусити державу і панів, щоби зменшили ціну дерева і щоби податки брали не в грошах, але збіжжу бодай по минулорічній ціні?" Село сходить на жебраків. Селянська праця стає зовсім безвартісною, 67% населення цілої Польщі, а 87% українського населення в Польщі стає дідами в дослівнім того слова значінні.

Щодо польського селянства, то на його допомогу йдуть державні кредити, їде 100,000 селян на зарібкову еміґрацію до Німеччини і т. п. Українськеж селянство нізвідки не має помочі, здане на свої власні сили. Цей стан не можна очеркнути иншими словами, як **катастрофа.**

Яка є її причина? Польські економісти покликуються на загальну крізу сільського господарства в цілому світі. Це правда, але тільки в частині. Однак ніде та кріза не прибрала таких катастрофальних форм, як у Польщі, а на українських землях зокрема. Бо господарська кріза в Польщі спричинена не тільки господарськими відносинами, але головним чином **політикою** Польщі — як внутрішною так зовнішною. Політичні моменти є причиною, що з Німеччиною ведеться господарська війна, що з Франції йдуть до Польщі за міліони перфуми і шампани, а збіжжа з Польщі ніхто не хоче купувати. А врешті 3-міліярдовий буджет, який тепер польський сойм ухвалює. Чи є він реальний і чи видержить його населення?

Кріза господарська чимраз більше поглиблюється. Нема найменшої надії, щоби в короткому часі відносини поправилися, бо нема ніякої надії, щоби змінилася польська загранична і внутрішня політика. Для селянства, а в слід за тим й для всіх инших кляс і станів, прийшов грізний час. Не в наших руках лежить поправа ситуації, бо не нами вона спричинена. І це є найтрагічніше.

—o—

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

МОСКВА СУДИТЬ УКРАЇНЦІВ.

Розправа 1-го квітня (вівторок). Допит підсудного Отамановського.

— Ви приймали участь в повстаннях?
Отам.: Ні.
— А під Крутами?
Отам.: Це було повстання, це була збройна боротьба за визволення України.
— Ну, це не важно. А чого ви боролися?
Отам.: На заклик Центральної Ради. Я їй вірив і на її заклик пішов до бою.
— А за що ви боролися?
Отам.: За незалежну Україну.
— А проти кого?
Отам.: Проти большевиків.
— А їх програму ви знали?
Отам.: Ні. Я знав тільки, що це большевики.
— І як ви могли боротися з большевиками, як ви не знали їх програми?

— Ви кажете, що після того ви повернулись на бік радянської влади?
Отам.: Так.
— А всетаки ви залишилися членом СВУ, з якої діяльністю ви — як кажете — розходились.
Отам.: Я не міг зломати слова.
— Бачите, це трохи дивно. Ви не могли зломати слова даного орґанізації, з діяльністю якої ви не погоджувалися, а зломали слово у відношенні до радвлади, до якої зновуж — як самі кажете — ви ставились позитивно. Це свого роду ідеольоґічне qui pro quo.

Допит підсудного Криванюка.

Син селянина, років 59, вища освіта, член-редактор Інституту Української Наукової Мови при Всеукраїнській Академії Наук в Київі.

Допитує прокуратор Якимишин.
Прок.: Ваша родина?
Крив.: Одна сестра селянка, замужня, друга за інжиніром.
Прок.: Сестра богата селянка?
Крив.: Ні, не богата.
Прок.: В вашого батька взагалі не було землі?
Крив.: Не було. Батько малим хлопцем навчився огородництва і садівництва і працював у місцевого пана.
Прок.: Яким чином ви одержали ґімназіяльну освіту?
Крив.: Мені пощастилося дістатися в пансіон.
Прок.: Оцеж мене і цікавить. Ви у своїх зізнаннях написали, що освіту ви добули випадково. Я-ж вас і питаю, що це значить випадково?
Крив.: Не всю освіту, а тільки нижчу. Я-ж кажу: мені пощастило зовсім випадково дістатися в пансіон.
Прок.: Ви попали в ґімназію як син батрака?
Крив.: Так. Нас попало тоді навіть більше батраків.
Прок.: Чому ви не скінчили вищої освіти?
Крив.: Мене було заарештовано.
Прок.: За що?
Крив.: За приналежність до революційної партії.
Прок.: В якім році?
Крив.: Здається мені, що в 1896-тому, але я не ручаюся, що добре памятаю.
Прок.: Вас тоді судили?
Криванюк розказує, що він сидів в тюрмі чотирнацять місяців до вирішення справи, після чого його засуджено на два роки.
Прок.: Ви належали до соціял-демократичної партії?
Крив.: Так.
Підсудний розказує дальше, що в Київі він застав студентську соціял-демократичну ґрупу з 50 чоловік, що була під впливом Кониського. Ця ґрупа після цього розділилася. Одна частина залишилася з Кониським, а друга стала орієнтуватися на галицьку ґрупу радикалів, що стояла тоді під проводом Драгоманова, Франка і Павлика.
Прок.: До якого часу ви залишилися в партії?
Крив.: До арешту.
Прок.: Що ви робили після арешту?
Крив.: По арешті виявилося, що я не можу повернути у вищу школу, бо було заборонено мене кудинебудь приняти. Я поїхав тоді до Львова.
Прок.: Це було в роках?
Крив.: 1902 і 1903.
Прок.: З Франком ви не були знайомі?
Крив.: Був.
Прок.: Ви були ще тоді есдеком?
Крив.: Ідеольоґія української соціял-демократії лишилась в мене до цього часу.

Прок.: Як ви віднеслися до гетьманської влади?
Крив.: Неґативно.
Прок.: Ви були в добрих зносинах з Дмитром Дорошенком, який руками й ногами підтримував гетьманську владу.
Крив.: Я не мав з Дорошенком ніяких зносин.
Прок.: Але переписку з ним з Берліна ви удержували?
Крив.: Абсолютно ні.
Прок.: Запрошення на відкриття Наукового Інституту в Берліні ви від нього одержали?
Крив.: Це запрошення прийшло до Академії Наук.
Прок.: Як ви віднеслися до приходу петлюрівської влади на Україну?
Крив.: Я сам не знаю, як я віднісся. Бо тут не в Петлюрі діло, а в Поляках.
Прок.: Якеж було ваше відношення?
Крив.: Цілком неґативне.
Прок.: А до самого Петлюри?
Крив.: Я Петлюри зовсім не знаю.
Прок.: Значить, ви віднеслись до Петлюри і його твору неґативно.
Крив.: Мушу признатися, що його твір я зясував собі тільки тепер добре.
Прок.: Але ви мусіли здавати собі справу, що цілу УНР робить Петлюра з Поляками. А як ви віднеслися до встановлення радвлади?
Крив.: Цілком добре.
Прок. Можна константувати: гетьмана не признавали, Денікіна не признавали, Петлюри не так не признавали, як не погоджувалися з ним, значить, що вся ваша робота повинна була йти на користь радянської влади.
Крив.: Так.
Прок.: До БУД-у ви не належали?
Крив.: Я перший раз тут про БУД довідався.
Прок.: Можна зробити висновок, що ви знали, що ця орґанізація (СВУ) змагала до повалення радвлади і встановлення нового ладу?
Крив.: Так.
Прок.: Якже це погодити, що ви син батрака, який добув випадково освіту, так віднеслися до радвлади і стреміли до відбудови капіталістичного ладу, під яким так солодко жилося вашому батькові.
Крив.: Певно, що не солодко жилося...
Прок.: Ви в Галичині були?
Крив. Був.
Прок. Ви чули такий вислів, що син такого то селянина чи робітника вивчився на пана.
Крив. Чув.
Прок.: Ви знаете, що це значить, цей вислів повний соціяльного траґізму.
Крив.: Значить, що став паном.
Прок.: Чи з вами так не було?

В цьому місці наступила перерва в радіо, яка тревала три чверти години.

Прок.: Хто був найактивнішим членом вашого осередку?
Крив.: не відповідає.
Прок.: Кажете у своїх зізнаннях, що Холодний Туркало і...
Крив.: Так.
Прок.: Кого ви особисто притягнули чи рекомендували до орґанізації?
Крив.: Одного чоловіка.
Прок.: Кого в першу чергу повинні ви були з робітників Інституту притягнути до орґанізації.
Тут мова про Інститут Української Наукової мови, що був зорґанізований при Академії Наук і займався видаванням словників української мови.
Крив.: Не розумію вашого запитання.
Прок.: Ви-ж знаете, що в Інституті були штатні і позаштатні робітники.
Крив.: Так.
Прок.: То котрих в першу чергу ви повинні були втягати в орґанізацію?
Крив.: Звичайно штатних.
Прок.: В якій мірі виконано це завдання?
Крив.: Всіх не втягнули. Але думка була втягнути всіх.
Прок.: Для чого це було потрібне, щоби втягнути всіх штатних?
Крив.: довго відповідае, але в цій відповіді не можна визнатися.
Прок.: Чи правильний буде мій висновок, що длятого, щоби взяти в руки все життя Інституту?
Крив.: Так.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Розбудовуймо Американсько-Українську Републиканську Орґанізацію.

Американсько-українська републиканська орґанізація дістала вже свій чартер і взялася до орґанізовання американських горожан українського роду в Филаделфії і цілім пенсилвенійськім стейті.

Стейтова централя радо вишле свого орґанізатора на місця, щоби допомогти місцевим громадянам у зорґанізованню відділів, які одержать від нас чартер на дозвіл ведення праці, звязаної з політичною проґрамою републиканських горожанських клюбів.

Щоби мати по місцях і в стейті більшу політичну силу, треба нам всім приложити рук до створення сильної републиканської української орґанізації на цілий стейт. Вже леди проломані. Вже є чартер, є вже люде, які діло розуміють і які раді допомогти до створення сильної політичної орґанізації.

Стейтова централя виділила з себе от такі секції: орґанізаційну, статутову, просвітну, підприємств та порад і вказівок при вибиранню горожанських паперів. Відділи які зголосяться до централі й будуть приняті, одержать чартер з централі. Досі маємо вже кілька зголошених і принятих відділів. На послідних зборах принято відділ з Ґленвуд, Пітсбурґ, Па., який має 21 горожан і слідуючу екзекутиву: І. Карпа, предс.; Р. Романьчак, кас.; А. Бусовський, секр.

У стейті Пенсилвенія мешкає найбільше Українців з усіх стейтів Злучених Держав. Тут і повинна повстати найсильніша горожанська, американсько-українська орґанізація. Саме тепер перед виборами є добра нагода, щоби освідомити наших людей щодо ваги політичної орґанізації американських Українців.

Коли переведемо орґанізацію републиканських клюбів у цілім стейті, скличемо стейтову конвенцію. Це буде примір для инших стейтів, а коли й инші стейти підуть тим самим шляхом, тоді створимо одну сильну републиканськo-українську орґанізацію на цілі Злучені Держави. У всіх справах належить відноситися прямо до Головної Кватири на адресу:

Amer. Ukr. Republ. Ass'n
717 N. Franklin St., Phila, Pa.

М. Рибак, секр

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".